

**Maryna Vorotnikova, PhD Student of the Department of
Corporate Finance and Controlling**
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7932-087X>

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-552-5-4>

**THE IMPACT OF BUSINESS RELOCATION
ON REGIONAL DEVELOPMENT AND STABILIZATION
OF UKRAINE'S MARKET ECONOMY**

**ВПЛИВ РЕЛОКАЦІЇ БІЗНЕСУ
НА РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТА СТАБІЛІЗАЦІЮ
РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Повномасштабне вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року спричинило значні зміни в економічному ландшафті країни. Одним із ключових явищ стало масове переміщення підприємств із зон активних бойових дій до безпечніших регіонів. Релокація має суттєвий вплив на регіональний розвиток та стабілізацію ринкової економіки України.

Релокація бізнесу під час воєнних дій – складний, проте критично важливий процес для збереження функціонування компанії та її адаптації до змінених реалій, оскільки релокація до відносно безпечних регіонів сприяє збереженню виробничих потужностей, робочих місць та податкових надходжень. Варто зазначити, що в процесі релокації бізнес стикається з багатьма аспектами, як потребують уваги, серед яких: аналіз ризиків, в тому числі як і рівень загрози для життя співробітників, так і цілісності майна, особливо у зонах бойових дій, а також знайти альтернативні безпечні локації; вибір нової території, в першу чергу в регіонах з порівняно стабільною ситуацією, розвинутою інфраструктурою, доступом до робочої сили, ринків збуту та ресурсів; організація переміщення; юридичні питання: врахування особливостей місцевого законодавства, податкового середовища та необхідних дозволів; фінансове забезпечення: пошук коштів на релокацію, зокрема через інвесторів, банківські інструменти або участь у державних і міжнародних програмах підтримки; робота з персоналом: підтримка працівників у процесі переміщення, у тому числі фінансова допомога

та вирішення житлових питань; коригування бізнес-моделі: за потреби – адаптація під нові економічні, соціальні та логістичні умови в приймаючому регіоні.

Ці складові допомагають сформуванню стратегію успішного переміщення підприємства з мінімальними втратами та максимальним потенціалом для розвитку на новому місці.

За даними Opendatabot, з початку повномасштабної війни до березня 2024 року було зафіксовано 18 944 випадки зміни місця реєстрації компаній між регіонами України [2].

Галузевий розподіл релокованих підприємств у 2024 році виглядав таким чином: оптова торгівля: 3593 компанії (32,4% від загальної кількості релокацій); будівництво: 695 (6,3%); нерухомість: 537 (4,8%); сільське господарство та мисливство: 515 (4,6%); транспорт: 463 (4,2%) [1; 2].

Регіони, з яких відбувалося найбільше переміщень, станом на кінець 2024 року: Київ: 4000 компаній (36,6% від загальної кількості релокацій), Київська область: 10%, Дніпропетровська область: 10%. Регіони, які прийняли найбільшу кількість релокованого бізнесу: Львівська область: 24%, Закарпатська область: 14,5%, Чернівецька область: 9,8; Івано-Франківська область: 8,3%, Хмельницька область: 7,3% [1; 2].

Найменш популярними, станом на 2024 рік, для релокації були Одеська (3 підприємства), Житомирська (6 підприємств) та Кіровоградська (17 підприємств) області [1; 2].

Ці дані свідчать про значну переорієнтацію бізнес-активності на західні регіони України, що сприяє їхньому економічному розвитку та стабілізації ринкової економіки країни.

Варто зазначити, що релокація підприємств є складним процесом, що включає не лише фізичне переміщення, але й адаптацію до нового економічного, соціального та культурного середовища. Теоретично, релокація може розглядатися як стратегія ризик-менеджменту, спрямована на збереження безперервності бізнес-процесів та мінімізацію втрат.

Переміщення підприємств до західних та центральних областей України сприяло економічному пожвавленню цих регіонів. Збільшення кількості підприємств призвело до створення нових робочих місць, розвитку інфраструктури та зростання податкових надходжень. Наприклад, Львівська область стала лідером за кількістю прийнятих підприємств, що позитивно вплинуло на її економічний розвиток.

Попри позитивні аспекти, релокація бізнесу супроводжується низкою викликів: інфраструктурні обмеження: не всі регіони були готові до прийому великої кількості підприємств, що спричинило навантаження на місцеву інфраструктуру; кадрові питання: нестача кваліфікованих працівників у нових регіонах вимагала додаткових зусиль для навчання та адаптації персоналу; фінансові труднощі: переміщення та відновлення діяльності потребували значних інвестицій, що стало викликом для багатьох підприємств.

Переміщення бізнесу під час війни є складним, але необхідним кроком для його виживання та адаптації до нових умов. Розглянемо деякі можливі напрями, на які варто звернути увагу як на державному рівні, так і на місцевому рівні, з метою покращення умов для процесі релокації: розвиток інфраструктури: інвестування в модернізацію та розширення інфраструктури приймаючих регіонів для забезпечення потреб бізнесу; освітні програми: створення навчальних центрів для підготовки та перепідготовки кадрів відповідно до потреб релокованих підприємств; фінансова підтримка: запровадження державних та міжнародних програм фінансової допомоги для підприємств, що переміщуються, з метою покриття витрат.

Отже, релокація бізнесу в Україні, спричинена воєнними діями, стала важливим чинником впливу на регіональний розвиток та стабілізацію ринкової економіки. Переміщення підприємств до безпечніших регіонів сприяло збереженню виробничих потужностей, робочих місць та податкових надходжень. Західні області прийняли значну кількість релокованих підприємств, що позитивно вплинуло на їхній економічний розвиток. Однак процес релокації супроводжувався викликами, такими як інфраструктурні обмеження, кадрові питання та фінансові труднощі. Для ефективної інтеграції релокованих підприємств необхідно розвивати інфраструктуру, впроваджувати освітні програми та забезпечувати фінансову підтримку.

Таким чином, релокація бізнесу виступає як стратегічний інструмент антикризового управління, сприяючи адаптації економіки до нових умов.

Література:

1. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/news/detail?id=a700c206-722a-4752-b5bb-78a1063ae9db>
2. Сайт Опендатабот. URL: <https://opendatobot.ua/analytics/relocation-in-war>